

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Філософський факультет

Кафедра логіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заст. декана
філософського факультету
доц. Комаха Л.Г.

« ____ » _____ 2017 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
„РИТОРИКА”**

для студентів філософського факультету

галузь знань **03 Гуманітарні науки**
спеціальність **032 Релігієзнавство**
освітній рівень **Бакалавр**
освітня програма **Релігієзнавство**
вид дисципліни **Вибір студента**

Форма навчання **денна**
Семестр **4**
Навчальний рік **2017/2018**
Кількість кредитів ECTS **4**
Мова викладання **українська**
Форма заключного контролю **залік**

Викладачі: Колотілова Наталія Андріївна, к.філос.н., доцент кафедри логіки

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2017

Розробники: *Колотілова Наталія Андріївна, к.філос.н., доцент кафедри логіки*

Затверджено

« _____ » _____ 2017 р.

Зав. кафедри логіки

_____ (проф. Хоменко І.В.)

Протокол № 1 від « 30 » серпня 2017 р.

Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету

Протокол від « 31 » серпня 2017 року № 2

Голова науково-методичної комісії

(доц. Маслікова І.І.)

« 31 » серпня 2017 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – забезпечення стійкої системи знань з теорії та історії риторики, яка включає в себе етапи підготовки до публічних виступів, що дозволить студентам вдосконалити навички виголошення ораторських промов переконуючого та інформативного характеру.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

1. До початку вивчення цього курсу студенти мають **знати** основні етапи та характеристики історії філософії; основи логіко-семіотичного аналізу мови; основні формально-логічні закони; структуру поняття та логічні операції над поняттями; види міркувань.
2. **Вміти** виявляти поняття в текстах різноманітного характеру, проводити логічні операції над ними, будувати міркування відповідно до законів і правил логіки, знаходити помилки в текстах, пов'язаних з їхнім порушенням, робити раціональні висновки з наявної інформації за законами і правилами логіки.
3. **Володіти елементарними навичками** роботи з фаховою літературою.

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна „Риторика” належить до переліку дисциплін вільного вибору студента та викладається у 4 семестрі бакалаврату. Навчальна дисципліна знайомить студентів із специфікою підходів до тлумачення предмету риторики в історичній перспективі, з модусами публічного виступу, історичними етапами розвитку риторики. Розглядаються розділи риторики, в яких узагальнюються етапи підготовки до ораторської промови. Визначаються стратегія оратора, види промов, типи підготовки до виступу, топіка як сукупність загальних місць, структура ораторської промови, риторичні фігури і тропи, способи запам'ятовування матеріалу промови, специфіка виголошення промови. З'ясовуються логос промови через встановлення видів аргументації у формальному і неформальному підходах, пафос і етос через специфіку відповідних аргументів та прийоми переконання на рівні логосу, етосу і пафосу. Пояснюються особливості взаємозв'язку риторики і філософії в різні історичні періоди розвитку людства через поняття риторичного ідеалу, специфіка напрямів сучасної риторики.

4. Завдання (навчальні цілі) – надати студентам цілісну систему знань про етапи підготовки до публічного виступу, що забезпечить грамотну презентацію своєї позиції в різних типах діалогів та вміння критикувати позиції інших учасників спілкування.

5. Результати навчання:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація)	Методи викладання і	Методи оцінювання	Відсоток у
--	------------------------	----------------------	---------------

4. автономність та відповідальність)		навчання		підсумкові оцінки з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	предмет та історію риторики	Лекція, семінар, конспекти першоджерел	Усна відповідь, письмова контрольна робота	5
1.2	складники та види аргументації	Лекція, семінар	Експрес-тестування, письмова контрольна робота	5
1.3	частини ораторської промови	Лекція, семінар	Експрес-тестування, письмова контрольна робота	5
1.4	риторичні фігури та тропи як засоби виразності ораторської промови	Лекція, семінар	Експрес-тестування, письмова контрольна робота	5
1.5	способи запам'ятовування тексту, специфіку виголошення ораторських промов	Лекція, семінар	Експрес-тестування, письмова контрольна робота	5
1.6	прийоми впливу на рівні логосу, етосу і пафосу під час публічних виступів	Лекція, семінар	Експрес-тестування, письмова контрольна робота	5
	Вміти:			
2.1	демонструвати знання спеціалізованої літератури щодо взаємозв'язку філософії і риторики в різних історичних періодах	Семінар	Усна відповідь, письмова контрольна робота	5
2.2	будувати аргументацію для обґрунтування власних тез	Семінар	Усна відповідь, письмова творча	5

			робота	
2.3	будувати критику інших відомих положень з певної теми	Семінар	Усна відповідь, письмова творча робота	5
2.4	розробляти предмет ораторської промови через підбір відповідного матеріалу, структурувати промову і забезпечувати зв'язок між окремими її частинами	Семінар	Презентація ораторських промов	5
2.5	застосовувати численні прийоми виразності при підготовці тексту промови	Семінар	Презентація ораторських промов	5
2.6	виголошувати промову з використанням невербальних прийомів впливу на аудиторію	Семінар	Усна відповідь, презентація ораторських промов	15
	Комунікація:			
3.1	демонструвати здатність до вільної комунікації мовою навчання	Семінар	Тексти, обговорення ораторських промов	5
3.2	грамотно презентувати свою позицію стосовно обговорюваної теми	Семінар	Презентація ораторських промов	10
3.3	брати участь у фахових дискусіях у процесі аудиторної роботи	Семінар	Обговорення ораторських промов	5
	Автономність та відповідальність			
4.1	самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу з риторичних досліджень	Самостійна робота	Конспекти першоджерел	3
4.2	приймати самостійні рішення щодо вибору способів підготовки та побудови аргументації в публічних виступах	Семінар	Самостійна робота, письмова творча робота	4
4.3	нести відповідальність за неангажованість оцінки публічних виступів з точки	Семінар	Обговорення ораторських промов	3

	зору риторики			
--	---------------	--	--	--

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін)

	Результати навчання дисципліни				
Програмні результати навчання	.1	.2	.1	.1	.2

7. Схема формування оцінки:

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (знання 1.1–1.16), що складає 30% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (вміння 2.1–2.6); (комунікація 3.1-3.3); (автономність та відповідальність 4.1-4.3), що складає 70% загальної оцінки.

7.1. Форми оцінювання студентів

- семестрове оцінювання:

1. Усна відповідь:

2 бали – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу;

1 бал - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, має у відповіді суттєві неточності.

2. Експрес-тестування:

2 бали – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом;

1 бал – студент не в повному обсязі володіє матеріалом.

3. Конспект першоджерел:

10 балів – студент опрацював всі необхідні тексти;

5 балів – студент законспектував не всі необхідні тексти.

4. Контрольна робота:

10-8 балів - студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, демонструє ґрунтовні знання при виконанні практичних завдань;

7-5 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні практичних завдань, робота містить несуттєві неточності;

4-2 бали - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, має суттєві помилки в роботі, демонструє не

самостійність у виконанні практичних завдань.

5. Підготовка ораторської промови, письмова творча робота:

20-17 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, всебічно розкриває зміст поставленого завдання, демонструє прийнятність, достатність, релевантність, відсутність помилок у побудованій аргументації в творчій роботі;

16-13 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, в основному розкриває зміст поставленого завдання. Допускаються несуттєві неточності, помилки у побудованій аргументації в творчій роботі;

12-9 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності;

8-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань.

- підсумкове оцінювання:

Підсумкова контрольна робота:

20-18 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, всебічно розкриває зміст поставленого завдання;

17-15 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, в основному розкриває зміст поставленого завдання. Допускаються несуттєві неточності, помилки;

14-12 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності;

11-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань.

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усіх двох частин та виконання індивідуальних творчих робіт.

7.2. Організація оцінювання за формами контролю:

Види робіт		Семестрова кількість балів	
		Min – 48 балів	Max – 80 балів
Усна відповідь	Семінари протягом семестру	«1» x 5 = 5	«2» x 5 = 10
Експрес-	Семінари протягом	«1» x 5 = 5	«2» x 5 = 10

тестування	семестру		
Контрольна робота	Квітень	«5» x 1 = 5	«10» x 1 = 10
Конспекти першоджерел (самостійна робота)	Лютий	«5» x 1 = 5	«10» x 1 = 10
Підготовка та презентація ораторської промови на обрану тему	Травень	«14» x 1 = 14	«20» x 1 = 20
Письмова творча робота	Травень	«14» x 1 = 14	«20» x 1 = 20
Підсумкова контрольна робота	Остання лекція	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20

Підсумкове оцінювання у формі заліку: підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як проста сума балів за систематичну роботу впродовж семестру. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру. Таким чином, підсумкова оцінка складається із суми семестрової кількості балів та підсумкової контрольної роботи.

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	ПКР (підсумкова контрольна робота) / залік	Підсумкова оцінка
Мінімум	48	12	60
Максимум	80	20	100

Шкала відповідності оцінок:

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59
Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни: у курсі передбачено 2 змістових частини. Заняття проводяться у вигляді лекцій, семінарів, з використанням інтерактивних методів навчання. Завершується дисципліна заліком.

Перша частина курсу присвячена теорії риторики (предмет, модули публічного виступу, розділи риторики), засвоєння якої надасть можливість студентам грамотно підготуватись та презентувати свою промову.

Друга частина курсу присвячена вивченню взаємозв'язків риторики та філософії в різні періоди розвитку людства, а також специфіки напрямів сучасної риторики.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№	НАЗВА ТЕМИ	Кількість годин		
		Лек.	Сем.	Сам. роб.
1.	Риторика в діалогах Платона			22
2.	Концепції риторики Аристотеля, Цицерона, Тацита			22
3.	Концепція риторики Р. Барта			20
<i>Частина 1. Теорія риторики</i>				
4.	Тема 1. Предмет риторики	2	4	
5.	Тема 2. Розділи риторики	8	8	
6.	Тема 3. Логос ораторської промови	4	4	
7.	Тема 4. Пафос ораторської промови	2	2	
8.	Тема 5. Етос ораторської промови	2	2	
9.	Контрольна робота	2		
<i>Частина 2. Риторика і філософія</i>				
10.	Тема 6. Риторика і філософія в Античності	2	2	
11.	Тема 7. Риторика і філософія в епохи Середньовіччя та Відродження	2	4	
12.	Тема 8. Напрями сучасної риторики	2	2	
13.	Підсумкова контрольна робота	2		
	Всього	28	28	64

Загальний обсяг – 120 год., у тому числі:

Лекцій – **28** год.,

Семінарських занять – **28** год.,

Самостійна робота – **64** год.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. *Еемерен Ф. ван, Гроотендорст Р., Хенкеманс Ф.С.* Аргументация: анализ, проверка, представление. – СПб., 2002.
2. *Еемерен Ф. ван, Гроотендорст Р.* Аргументация, коммуникация и ошибки. – СПб., 1992.
3. *Колотилова Н.А.* Риторика. – К., 2007.
4. *Москвин В.П.* Аргументативная риторика. – Ростов н/Д, 2008.
5. *Олійник О.* Сучасна ділова риторика. – К., 2010.

Першоджерела:

1. *Аристотель*. Риторика. // *Аристотель*. Этика. Политика. Риторика. Поэтика. Категории. – Минск, 1998. – С.744-1012.
2. *Барт Р.* Избранные работы: Семиотика. Поэтика. – М., 1994.
3. *Общая риторика*. /Дюбуа Ж., Эделин Ф., Клинкаенберг Ж.-М. и др. – М., 1986.
4. *Платон*. Диалоги. – К., 1995.
5. Сочинения итальянских гуманистов эпохи Возрождения (XV век). – М., 1985.
6. *Тацит К.* Диалог об ораторах. // *Тацит К.* Сочинения. – СПб., 1993. – С.356-384.
7. *Уолтон Д.* Аргументы ad hominem. – М., 2002.
8. *Цицерон М.Т.* Три трактата об ораторском искусстве. – М., 1972.
9. *Эко У.* Отсутствующая структура. Введение в семиологию. – СПб., 2004.
10. *Эко У.* Полный назад! «Горячие войны» и популизм в СМИ. – М., 2007.

Додаткова:

1. *Аверинцев С.С.* Риторика и истоки европейской литературной традиции. – М., 1996.
2. *Анисимова Т.В., Гимпельсон Е.Г.* Современная деловая риторика. – М., Воронеж, 2002.
3. *Бредемайер К.* Черная риторика: Власть и магия слова. – М., 2006.
4. *Герасимова И.А.* Введение в теорию и практику аргументации. – М., 2007.
5. *Зайцев Д.В.* Теория и практика аргументации. – М., 2007.
6. *Ивин А.А.* Риторика: искусство убеждать. – М., 2003.
7. *Лакофф Дж., Джонсон М.* Метафоры, которыми мы живем. – М., 2004.
8. *Препотенська М.* Філософія риторики. Екзистенційні та метаантропологічні аспекти. – К., 2011.
9. *Психология влияния*. / Сост. Морозов А.В. – СПб., 2000.
10. *Ребрик С.* Презентация: 10 уроков. – М., 2004.
11. *Сопер П.Л.* Основы искусства речи. – Ростов-на-Дону, 2002.
12. *Филиппов А.В., Романова Н.Н.* Публичная речь в понятиях и упражнениях. – М., 2002.
13. *Хазагеров Г.Г., Лобанов И.Б.* Риторика. – Ростов-на-Дону, 2004.
14. *Хоменко І.В.* Еристика. – К., 2008.
15. *Язык и моделирование социального взаимодействия*. – М., 1987.
16. *Argumentation* // <http://www.springerlink.com/content/0920-427x/>
17. *Philosophy and Rhetoric* // http://muse.jhu.edu/journals/philosophy_and_rhetoric/
18. *Rhetoric and Argumentation in the Beginning of the XXI Century* // <http://books.google.com.ua/books?id=bomi2eh7xocC&pg=PA265&lpg=PA265&dq=reboul+rhetoric&source=bl&ots=0qRtsNK-7A&sig=GuZXBw7JC-vISKxXe-IcJWb1WpA&hl=ru#v=onepage&q&f=false>
19. *Tindale Cr.W.* Rhetorical Argumentation: Principles of Theory and Practice // <http://www.sagepub.com/booksProdDesc.nav?prodId=Book226569#tabview=samples>
20. *Walton D.* // <http://www.dougwalton.ca/papers.htm>

ДОДАТОК № 1

Самостійна робота студентів

(24.01-28.02.18)

Самостійна робота з курсу „Риторика” складається з опрацювання наукових текстів у вигляді конспектів, які студенти повинні здати протягом двох перших тижнів другого семестру.

РИТОРИКА В ДІАЛОГАХ ПЛАТОНА

Конспект першоджерел:

- Платон. Горгій // Платон. Діалоги. – К., 1995. – С.155-233.
- Платон. Федр // Платон. Діалоги. – К., 1995. – С.293-339.

Питання по першоджерелах:

1. Визначення софістичної риторики в діалозі Платона „Горгій”.
2. Критика Сократом софістичної риторики в діалозі Платона „Горгій”.
3. Промова Лісія та критика її Сократом в діалозі Платона „Федр”.
4. Перша і друга промови Сократа в діалозі Платона „Федр”.
5. Теорія справжнього красномовства в діалозі Платона „Федр”.

КОНЦЕПЦІЇ РИТОРИКИ АРИСТОТЕЛЯ, ЦИЦЕРОНА, ТАЦИТА

Конспект першоджерела:

Аристотель. Риторика // Аристотель. Етика. Політика. Риторика. Поетика. Категорії. – Мн., 1998. – С.744-765, 899-938, 986-1012 (книга I гл.1-3; книга II гл.20-26; книга III гл.13-19).

Питання по першоджерелу:

1. Визначення риторики.
2. Види ораторських промов. Специфіка дорадчого красномовства.
3. Приклад і ентимема. Види ентимем.
4. Структура промови за Аристотелем.

Конспект першоджерела:

Цицерон М.Т. Оратор // Цицерон М.Т. Три трактата об ораторському мистецтві. – М., 1972. – С.331-359.

Питання по першоджерелу:

1. Ідеальний образ оратора.
2. Стил мовлення.
3. Риторична техніка („що сказати?”, „де сказати?”, „як сказати?”).

Конспект першоджерела:

Тацит К. Диалог об ораторах // Тацит К. Сочинення. – СПб., 1993. – С.356-384.

Питання по першоджерелу:

1. Промова Апра на захист судового красномовства.
2. Промова Матерна на захист поезії.
3. Причини занепаду красномовства.
4. Взаємозв'язок риторики і політики.

КОНЦЕПЦІЯ РИТОРИКИ Р. БАРТА

Конспект першоджерела:

Барт Р. Риторика образа // Барт Р. Избранные работы: Семиотика. Поэтика. – М., 1994. – С.297-318.

Питання по першоджерелу:

1. Позначене і позначення в рекламному повідомленні.
2. Функції мовного повідомлення в рекламі.
3. „Буквальне” і „символічне” повідомлення.
4. Риторика та ідеологія.

Завдання для самостійної роботи і тексти для конспектування розміщено на електронній платформі філософського факультету: <http://www.e-philosophy.kiev.ua/>